

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá přírodním prostředím dvou vybraných zaniklých středověkých lokalit – Jevany-Dubina (okres Praha-východ) a Hol (okres Hlavní město Praha). Práce se skládá ze dvou poměrně samostatných částí. První, teoretická část popisuje chemické procesy probíhající v lesních půdách a antropogenní vlivy. Druhá část představuje vlastní výzkum, spojený převážně se studiem zemědělského využití půdy a variability přírodního prostředí ovlivněného člověkem.

Výzkum lokality Jevany-Dubina se skládal z revizního geodetického zaměření, slovního popisu všech reliktních, povrchových sběrů a geofyzikálního měření. Zvolené postupy částečně pomohly interpretovat dílčí části sídliště a jeho funkci. Podle naší hypotézy se s největší pravděpodobností jednalo o hospodářský dvůr se sídlem nápravníků.

Stěžejní část práce se zabývá geochemickým výzkumem v intravilánu a extravilánu zaniklé středověké vsi Hol. Největší pozornost byla věnována interpretaci rozložení fosforu (P) v půdě. Další z řešených otázek bylo, do jaké míry obyvatelé hnojili svá pole a zahrady v okolí vsi. Vyšší hodnoty antropogenního P v půdě byly doloženy jen v jádru vsi. Ve větší vzdálenosti od zástavby jsou stopy P v půdě zanedbatelné. Je proto otázkou, zda byla středověká pole vůbec hnojena. Zdá se, že hnojeny byly zejména zahrady a záhumenicové tratě. Předpokládáme nicméně, že hnojení nebylo efektivní v prostředí s různými typy kambizemí a půd inklinujících k illimerizaci.

Analýza vzorků půdy přenosným XRF spektrometrem doložila odlišnosti v obsahu chemických prvků mezi jižní a severní částí plučiny a recentní kontaminaci lesní půdy člověkem (As, Cu a Pb). Rozdíly v geochemickém obraze částí plučiny jsou dány různorodým geologickým podložím a půdními typy.

Sledována byla přítomnost vyběleného půdního E horizontu. Ten byl více přítomen v sondách u severního okraje vsi. Na základě analogií zde proto nelze přepokládat důkladné obdělávání půdy.

Obě sídliště neprošla úspěšnou transformací v pozdním středověku, a proto zanikla. Za jejich zánikem mohla stát skutečnost, že nedisponovala dostatečným zdrojem vody. Taktéž vlastnosti půdy v jejich okolí nejsou příznivé. Nevhodné zemědělské obdělávání půdy, ve snaze snížit horší výnosy, mohlo způsobit jejich vyčerpání a postupnou degradaci.